

Budapesti cím- és lakásjegyzék, 1880–1928

Új internetes adatbánya
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
honlapján

A főváros hivatalos címtára 1880 és 1928 között összesen 29 alkalommal jelent meg. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár most elkészítette és immár az interneten is közzétette a sorozat digitális, kereshető változatát. Az adatbázis páratlan adatforrás nemcsak a szakembereknek, hanem mindenki számára, aki például családjá, lakóhelye múltjára kíváncsi. Egyebek közt tartalmazza Budapest korabeli ház- és telekjegyzékeit a tulajdonosok nevével, a hivatalos szervek adatait, az egyesületek, a vállalatok és különböző foglalkozáscsoportok jegyzékeit, az iparosok, kereskedők és egyéb szolgáltatásokat végzők listáit; továbbá a fővárosban élők betűrendes lakcímjegyzékét.

Az elektronikus változatban a könyvsorozat kiegészül a részben hasonló adatokat tartalmazó *Adressen-Kalender von Pest, Ofen und Altofen* című kiadványnak száznegyven évvel ezelőtt, 1873-ban, Budapest egyesítésekor megjelent kötetével. Így az adatbázisban összesen 50 523 oldalnyi szövegben lehet böngészni.

Az adatbázis létrejöttét a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollegiuma támogatta. A digitalizálást több fővárosi közgyűjtemény is segítette. A fejlesztés az Arcanum Adatbázis Kft. munkája.

Megtekinthető a könyvtár honlapján az adatbázisok gyűjteményében, vagy a db.fszek.hu/cimtar címről közvetlenül.

Az első Pest városára vonatkozó és önálló kötetben kinyomtatott címtár 1803-ban jelent meg. Ezt követően szórványosan láttak napvilágot a címükben *Adressbuch*, *Adress-Kalender*, *Wegweiser*, *utasító*, *útmutató*, *címtár* stb. elnevezéssel jelölt önálló vagy egyéb műfajú kiadványok részeként közzétett adatgyűjtemények.

Minden hasonló vállalkozás közül a legjelentősebb a *Budapesti cím- és lakásjegyzék* volt, amelyet 1880 és 1928 között adott közre a Franklin Társulat. Ez a kiadvány már magyar nyelvű, de az információk egy része és a mutatók még egy ideig német nyelven is olvashatók benne. Különösen megbízható forrás, mert a Bejelentési Hivatal hiteles adataira és népszámlálási anyagokra épült. Kötetei 1882-től házjegyzékekkel egészültek ki, amelyek a Telekkönyvi Hivatal, valamint a Fővárosi Mérnöki Hivatal és a kerületi elöljáróságok jegyzékei alapján az ingatlanok helyrajzi számát és tulajdonosának nevét tartalmazták. A kiadvány 1896-tól Újpest,

1914-től pedig a budapesti rendőri körzethez tartozó községek (Erzsébetfalva, Kispest, Pestszentlőrinc, Pestújhely, Rákospalota) címtárával bővült.

Az első világháború közepéig évente megjelenő kiadvány egyszerre helyrajzi útmutató, ingatlanulajdonos-jegyzék, tiszti címtár, cégjegyzék és laccím-nyilvántartás. A jól tagolt kötetek Budapest és környéke utca, dűlő, házszám részletességű topográfiáját adják, nyomon követhetővé teszik az ingatlanok tulajdonosváltásait. Ismertetik a városban működő kormányzati, helyhatósági intézményeket, felsorolják a hatóságokat, hivatalokat, azok vezető tisztviselőit. Külön fejezet szól a bejegyzett vállalkozásokról, és szakmai csoportosításban sorolja fel az ügyvédeket, orvosokat, iparosokat, kereskedőket, vendéglátókat stb.

A történészek és a családkutatók jól ismerik a kiadványt, a rendszerváltozás utáni kárpótlások idején a szélesebb közönség is használta. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményét rendszeresen keresik meg külföldről is az adatok után érdeklődők, köztük igen gyakran a hazánkból kivándoroltak családi gyökereiket kereső leszármazottai. A kötetek közül az évek során sok példány tönkrement, megsérült, nehezen használhatóvá vált. Az elektronikus változat így az értékes kiadvány tartalmának megmentéséhez is hozzájárult, miközben tartalma az egész világon elérhetővé vált.

Az adatbázis egyfelől lehetővé teszi, hogy az éves kötetekben, tartalomjegyzék segítségével „lapozgassuk” az oldalak digitális másolatait. Emellett az 50 523 oldalnyi anyagot szövegfelismerő programon is átfuttatták, így egy gyors keresőprogrammal az egyes kifejezésekre is lehet keresni. Ezzel akár közel fél évszázad intervallumban is kigyűjthetők például valamely személyhez, laccímhez, foglalkozáshoz kapcsolódó információk.

Az adatbázist a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár készítette a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiumának támogatásával. A fejlesztés az Arcanum Adatbázis Kft. munkája. Köszönet illeti még a következő közgyűjteményeket is, amelyek épebb vagy a digitalizálásra inkább alkalmas példányaik önzetlen kölcsönzésével járultak hozzá az elektronikus kiadvány létrejöttéhez: Budapest Főváros Levéltára, Magyar Országos Levéltár és Országos Széchényi Könyvtár.

A címtársorozat elektronikus változata kiegészül a részben hasonló adatokat tartalmazó *Adressen-Kalender von Pest, Ofen und Altofien* című kiadvány száznegyven évvel ezelőtt, 1873-ban, Budapest egyesítésekor megjelent kötetével. Jeleül annak is, hogy a könyvtár folytatja e programját, és a Budapest Gyűjteményében tanulmányozható további adattárait is közzéteszi az internet szélesebb közönsége számára is.

A könyvtár internetes oldalait 2012-ben közel négymillióan látogatták. Portálján mintegy hetven magyar és külföldi adatbázist tesz elérhetővé; három adatbázist maga is épít. Digitalizálási munkáiban a várostörténeti képanyag mellett elsősorban a szociológiai szakirodalom területén ért el eredményeket.

Sándor Tibor